

Wat maakt de politieke speech?

Uit: Trouw 18 mei 2013

Door: ROBBERT VAN HEUVEN

Theater

SPEAK! Sanja Mitrovic ***

Ze roepen op tot broederschap, eensgezindheid en moed. Ze schetsen vergezichten en bereiden voor op rampen. Maar ze dienen vooral tot doel om de luisteraars achter de spreker te scharen.

De politieke speech, of liever, het mechanisme achter de politieke speech is het onderwerp van de nieuwe voorstelling 'SPEAK!' van theatermaakster Sanja Mitrovic. Het is een van de openingsvoorstellingen van het gloednieuwe interdisciplinaire podiumkunstenfestival Spring in Utrecht. In eerdere opvoeringen wist de Servisch-Nederlandse Mitrovic de mechanismen achter abstracte concepten als culturele identiteit of nationalisme op een toegankelijke wijze te tonen en ook 'SPEAK!' is weer bedrieglijk simpel van opzet. Zij en haar collega Geert Vaes spreken in acht ronden historische speeches uit en het publiek mag met een stemkastje per ronde stemmen wie van de twee zij de beste spreker vonden.

En daar vliegen je de speeches van Obama, Churchill, Thatcher, Vaclav Havel en Hitler je al om de oren. In eerste instantie brengen de spelers hun speeches nog neutraal in een microfoon. Maar dan gaat het wedstrijdement opspelen en wordt er door de acteurs een steeds grover instrumentarium opengetrokken om het publiek achter zich te kunnen scharen. Mitrovic trekt hoge hakken aan en gooit er wat seksualiteit in en er worden overtuigingstactieken ingezet als vrolijke confetti bij een onafhankelijkheidsspeech en passende oorlogsgeluidseffecten bij een speech die soldaten moet voorbereiden op het front. De onderlinge venijnigheden en pesterijtjes nemen bovendien toe.

Interessant aan het feit dat je een winnaar moet kiezen, is dat het de toeschouwer aan het denken zet over waarom hij de ene speech beter vindt dan de andere. Zijn het woorden die inspireren, of is het de gedragen toon? Vind ik de speech nu beter door het idealisme of door het feit dat de microfoon net een beetje harder staat dan die van de concurrent? Stem ik eerder op een man bij een oorlogszuchtige speech? En waarom beginnen in die speeches zinnen toch irritant vaak met 'We moeten...'?

Al is het theatrale experiment interessant, de moeilijkheid met 'SPEAK!' is dat het geen nieuws is dat vorm bij politieke speeches vaak meer zegt dan inhoud. Hoewel Mitrovic een boeiende theatrale vorm heeft gevonden om dat mechanisme te tonen, had ze nog iets dieper door kunnen stoten naar de implicaties ervan. Want wat zegt dat eigenlijk over politiek en over democratie? Dat had de voorstelling behalve boeiend ook nog iets spannender gemaakt.

Robbert van Heuven

Festival Spring, tot en met 26 mei in Utrecht, www.springutrecht.nl